

**Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний аграрний університет**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

**IV Всеукраїнська науково-практична конференція
(7 грудня 2021 р.)**

м. Полтава 2021

*«Актуальні питання сучасної економічної науки»: збірник матеріалів
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (7 грудня 2021 р.)*

УДК 33: 167.1

А 43

Рекомендовано до друку вченою Радою факультету обліку та фінансів
Полтавського державного аграрного університету (протокол № 3 від 22.11.2021 р.).

Редакційна колегія:

– **Аранчій В. І.**, кандидат економічних наук, професор, ректор Полтавського державного аграрного університету, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

– **Дорогань-Писаренко Л. О.**, кандидат економічних наук, професор, декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень Полтавського державного аграрного університету;

– **Плаксієнко В. Я.**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавського державного аграрного університету;

– **Зоря О. П.**, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету;

– **Єгорова О. В.**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень Полтавського державного аграрного університету;

– **Остапенко Т. М.**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

– **Кубецька О. М.**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Актуальні питання сучасної економічної науки : зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 7 грудня 2021 р.). Полтава : ПДАУ, 2021. 225 с.

До збірника матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання сучасної економічної науки» ввійшли результати міждисциплінарних теоретичних та прикладних досліджень актуальних проблем вітчизняної економіки.

Матеріали надруковані в авторській редакції. Редакційна колегія може не розділяти поглядів авторів. Відповідальність за зміст матеріалів, точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела, достовірність іншої інформації та за додержання норм авторського права несуть автори.

© Колектив авторів

© Полтавський державний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОТОКОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Сотула В. В. 79

**ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ПОШИРЕННЯ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ
В ДОСЛІДЖЕННІ ПОЛІТИЧНИХ ЯВИЩ І ПРОЦЕСІВ**

Тютюнник Ю. М. 81

**ТРУДОВА МІГРАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ ЯК ГЛОБАЛЬНА СУСПІЛЬНА
ПРОБЛЕМА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Хромець Н. Б. 84

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ЙОГО ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ

Чернуш А. С. 88

ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ

Шаповалова А. М. 90

**СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ Й АУДИТУ 92**

**ПОРЯДОК ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ОФОРМЛЕННЯ СЛУЖБОВИХ
ВІДРЯДЖЕНЬ ЗА КОРДОН**

Бережна Д. Ю., Швед К. Ю. 93

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ
РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА**

Бутовська Л. С. 96

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Донцов І. В. 99

**РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ ІНТЕГРАЛЬНОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ**

Корчагіна В. Г. 102

**ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ
В УКРАЇНІ**

Лимар Д. В. 105

СУТНІСТЬ ПОДАТКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Мельник А. О. 108

ЛОГІСТИКА ЗАПАСІВ У ОБЛІКОВІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА

Павловська Т. С. 111

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ПОШИРЕННЯ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ В ДОСЛІДЖЕННІ ПОЛІТИЧНИХ ЯВИЩ І ПРОЦЕСІВ

Тютюнник Ю. М.,

професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень, к.е.н., доцент
Полтавський державний аграрний університет

Попит на системні дослідження у різних сферах суспільного життя призвів до виокремлення системного аналізу як наукового методу. У політологічних дослідженнях саме системний аналіз може дати максимальне розуміння наслідків прийняття певного політичного рішення та стати основою для розробки рекомендацій щодо оптимального вибору ще на стадії його прийняття. Активізація застосування системного аналізу для дослідження політичних явищ і процесів зумовлена цілою низкою причин. Їх варто розглядати з погляду двох аспектів [1, с. 43]:

- використання системного аналізу у практичній роботі з системами;
- роль системного аналізу у прийнятті політичних рішень.

У першому випадку суттєва перевага цього методу полягає у тому, що він дозволяє підвищувати ефективність функціонування систем, а також за його допомогою можна прогнозувати сценарії їх майбутнього розвитку; у другому – важливо те, що системний аналіз, на відміну від багатьох інших методів, дає змогу враховувати потенційний вплив політичних рішень на всі сфери суспільного життя, при цьому дозволяючи апробувати їх перед ухваленням без проведення фактичних експериментів на реальних політичних системах.

Ще до формалізації системного аналізу як окремого методу людина постійно мала справу з різноманітними системами, досліджуючи їх, створюючи нові та вдосконалюючи існуючі. Цілі втручань у функціонування систем могли бути різними, однак найчастіше зусилля були спрямовані на те, щоб підвищити їх ефективність.

Ефективність – це досягнення максимальної продуктивності за мінімальних витрат ресурсів [2, с. 63]. Системний аналіз дозволяє підвищити ефективність тієї чи іншої системи через визначення її головної мети та зосередження зусиль із вдосконалення тих елементів чи процесів системи, що сприяють досягненню цієї мети. Більше того, системний аналіз дає змогу не просто визначати шляхи вдосконалення системи, а й прогнозувати її майбутній розвиток із врахуванням усіх факторів, що впливають або впливатимуть на неї. Спроможність за допомогою цього методу здійснювати ефективне прогнозування майбутнього сценарію розвитку тієї чи іншої системи дуже важлива в сучасних умовах.

Традиційно аналіз того чи іншого політичного рішення здійснюється, як правило, пост фактум: дослідники вивчають наслідки політичної програми після певного етапу її втілення або навіть після остаточного завершення. Хоча це може бути дешевшим, простішим та до певної міри ефективним, доречніше здійснювати оцінку до, під час та після виконання рішення. Так можна

попередити небажані чи неочікувані наслідки [1, с. 45].

Важливість прогностичного потенціалу системного аналізу зумовлена тим, що функціонування політичних систем доволі часто залежить від випадкових факторів, які може бути важко передбачити за допомогою математичних інструментів. Навіть якщо вірогідність настання певної події в політичному житті суспільства усього 5 %, це не означає, що вона не трапиться, а тому варто одразу розробити варіанти реакції на неї. Тобто, потрібно передбачити, як керувати системою, щоб забезпечити її перебування у належному стані без створення критичних ситуацій, а у випадку їх настання – адекватно відреагувати.

Таким чином, переваги системного аналізу в практичній роботі з системами полягають у тому, що за його допомогою можна підвищувати ефективність її діяльності та прогнозувати майбутній розвиток. Саме системний аналіз дає змогу врахувати усі чинники, що впливають на розвиток системи, специфіку її оточення та взаємозв'язків системи з ним, характерні особливості окремих підсистем та елементів тощо.

Серед найбільших труднощів прийняття політичного рішення – це те, що соціальні системи, особливо політичні, характеризуються значною мірою відкритості, тому зміни, спричинені цим рішенням, можуть незворотно вплинути на стан будь-якої їх підсистем чи навіть елементу.

Суттєва перевага використання системного аналізу у процесах прийняття рішень полягає у тому, що він дозволяє врахувати усі суттєві для вирішення даної проблеми фактори. При вірному його проведенні політичні явища та процеси розглядатимуться не лише з поведінкової точки зору, а дійсно цілісно. Системний аналіз передбачає, що політичні рішення не можна просто «розробляти», вони повинні враховувати специфіку проблеми, її історію, різноманітні аспекти тощо. Тобто, ставлячи питання «що спричиняє проблему?», системний аналітик не просто шукає можливі її корені та пропонує шляхи вирішення, а розглядає дану ситуацію в контексті усієї політичної системи, виявляючи не лише причини проблеми, а й ті фактори, які зумовили появу цих причин, таким чином запобігаючи її повторному виникненню у майбутньому [1, с. 47].

Політичні проблеми завжди стосуються різних сфер життя суспільства і при їх вирішенні слід виходити з цього. Поширена помилка при ухваленні політичних рішень полягає в обмеженні аналізу, що передує цьому, виключно однією сферою. Але ефективність таких рішень може бути низькою через прагнення уникнути співпраці з іншими інституціями, особисті суперечності, конкуренцію різних відомств тощо.

Політичні рішення не лише впливають на всі сфери суспільного життя, а й здійснюють незворотній вплив на політичну систему. Це викликає потребу в особливій виваженості політичних рішень, яка не може забезпечуватися достатньою мірою при застосуванні традиційних підходів. Якщо подіяти на систему, вона відреагує певними чином і навіть при припиненні цього впливу ніколи не повернеться у попередній стан.

Відтак, системний аналіз дозволяє уникати тих впливів, які

*«Актуальні питання сучасної економічної науки»: збірник матеріалів
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (7 грудня 2021 р.)*

призводитимуть до занепаду систем. Врахування усіх можливих факторів та наслідків робить політичні рішення більш аргументованими та раціональними. Системний аналіз дає змогу апробувати варіанти політичних рішень без проведення фактичних експериментів на реальних політичних системах.

Загалом, системний аналіз потенційно може стати (та поступово стає, особливо в державах Західної Європи та США) одним із головних методів політології, оскільки він дозволяє отримати більш обґрунтоване та комплексне розуміння проблеми і обрати оптимальне рішення.

Українські соціальні науки, в тому числі і політологія, поки не використовують повною мірою усі ті переваги, які може запропонувати застосування системного аналізу. Наразі виокремлюють кілька напрямів практичного застосування системного аналізу для дослідження політичних явищ і процесів в Україні [1, с. 70, 73-74]:

1. Епізодичне використання системного аналізу для дослідження найбільш нагальних та актуальних проблем політичного життя України та світу. Сюди відносяться дослідження науковців, для яких психологія не виступає головним центром наукових інтересів: фахівців з кібернетики, математичного аналізу, філософії, психології, соціології та інших наук. Використовуючи методологію системного аналізу, вони можуть аналізувати ті чи інші цікаві явища та процеси політичного життя, не будучи при цьому політологами та володіючи лише базовими знаннями з політичних наук.

2. Використання системного аналізу в рамках вивчення політичної ситуації з метою розробки рекомендацій для конкретних політичних рішень. Системний аналіз як головний принцип планування і функціонування діяльності державних органів та установ сприяє підвищенню ефективності державної служби. Це вимагає перегляду головних принципів діяльності державної служби та радикальної зміни підходу – від вирішення проблем згідно їх появи до стратегічного планування з урахуванням як довгострокових перспектив, так і короткострокових планів і пріоритетів – що неможливо здійснити без застосування системного аналізу.

3. Використання системного аналізу власне в рамках політології. У пострадянській традиції вивчення політичних явищ та процесів досі переважає так званий «спрощений» системний аналіз, який полягає у частковому застосуванні цього методу, неповному дотриманні його принципів та алгоритмів. Найчастіше використовується не системний аналіз як окремий метод, а системний підхід як певна парадигма, яка передбачає розгляд того чи іншого об'єкта як системи.

Загалом використання системного аналізу для дослідження української політики може сприяти підвищенню якості прийняття політичних рішень, забезпечити обґрунтованість та раціональність дій, мінімізувати помилки.

Список використаних джерел

1. Неліпа Д. Системний аналіз в політології : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 304 с.

2. Churchman C. W. The Systems Approach. New York : Dell Pub Co, 1968. 254 p.